

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «РЕГУЛЯТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖАВИ»: ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

© 2018 ШЕВЧУК С. В.

УДК 330.1

JEL Classification: B40; Z18

Шевчук С. В.

Теоретико-методологічні засади визначення категорії «регулятивний потенціал держави»: гносеологічний аспект

Розглянуто категорію «регулятивний потенціал держави» з позицій гносеологічного підходу та у контексті розуміння подій, явищ і процесів, що виникають при забезпеченні митних інтересів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. У ході дослідження було з'ясовано, що в умовах транспарентності та трансформації глобального економічного простору необхідність перегляду позицій активізації регулятивного потенціалу держави у контексті забезпечення національних інтересів є необхідною вимогою часу. Проаналізовано та систематизовано позиції науковців у розумінні сутності визначення «регулятивний потенціал держави», а також запропоновано авторський підхід інтерпретації відповідної дефініції. Акцентовано увагу на різновекторності позицій розуміння природи сентенції, що в загальному форматі зменшує ефективність її застосування та впливає на загальнодержавний стан функціонування системи державного регулювання в цілому. Виокремлено позицію інтерпретації сентенції західною економічною школою, що вбачає в категорії «регулятивний потенціал держави» більшою мірою людські, фінансові ресурси, законодавчу базу та досвід, на відміну від вітчизняних дослідників, які акцентують увагу на можливостях і засобах, що в процесі регулювання дають результат, а також встановлено різноаспектність вживання поняття у розрізі видів діяльності. Акцентовано увагу на провідній ролі держави, у площині забезпечення її управлінської та організаційної ролі, у реалізації регулятивного потенціалу щодо забезпечення митних інтересів. Сформовано гіпотезу, що саме механізми державного регулювання здійснюють пошук скритих та активізацію наявних резервів, можливостей та ресурсів у досягненні позитивних показників господарської діяльності, що обумовлює тісний взаємозв'язок регулятивного потенціалу держави із заходами та інструментарієм державного регулювання економіки.

Ключові слова: потенціал, регулювання, регулятивний потенціал держави, державне регулювання, митні інтереси.

Бібл.: 21.

Шевчук Сергій Васильович – кандидат економічних наук, докторант, кафедра економіки підприємств, Національний університет державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08201, Україна)

E-mail: nauka-rez@ukr.net

ORCID: 0000-0003-3432-3441

УДК 330.1

JEL Classification: B40; Z18

UDC 330.1

JEL Classification: B40; Z18

Шевчук С. В. Теоретико-методологические основы определения категории «регулятивный потенциал государства»: гносеологический аспект

Рассмотрена категория «регулятивный потенциал государства» с позиций гносеологического подхода и в контексте понимания событий, явлений и процессов, возникающих при обеспечении таможенных интересов между субъектами внешнеэкономической деятельности. В ходе исследования было установлено, что в условиях транспарентности и трансформации глобального экономического пространства необходимость идентификации позиций активизации регулятивного потенциала государства в контексте обеспечения национальных интересов является необходимым требованием времени. Проанализированы и систематизированы позиции ученых в понимании сущности определения «регулятивный потенциал государства», а также предложен авторский подход интерпретации соответствующей дефиниции. Акцентируется внимание на разновекторности позиций понимания природы сентенции, что в общем формате уменьшает эффективность ее применения и влияет на общегосударственное состояние функционирования системы государственного регулирования в целом. Определена позиция интерпретации сентенции западной экономической школы, которая видит в категории «регулятивный потенциал государства» в большей степени человеческие, финансовые ресурсы, законодательную базу и опыт, в отличие от отечественных исследователей, акцентирующих внимание на возможностях и средствах, дающих результат в процессе регулирования. Также установлена дифференциация упо-

Shevchuk S. V. Theoretical and Methodological Bases of Defining the Category "State Regulatory Capacity": Gnoseological Aspect

The category "state regulatory capacity" is considered from the positions of the epistemological approach and in the context of understanding events, phenomena, and processes that arise while realizing customs interests of subjects of foreign economic activity. In the course of the study it was found that under conditions of transparency and transformation of the global economic space, the need to identify the positions for enhancing the state regulatory capacity in the context of realizing national interests is an imperative of our time. The standpoints of scientists in understanding the essence of the definition of "state regulatory capacity" are analyzed and systematized, and the author's approach to the interpretation of the definition is proposed. Emphasis is made on the multi-vector character of the standpoints in understanding the essence of the maxim, which in the general format reduces the effectiveness of its application and affects the nation-wide condition of the functioning of the state regulation system as a whole. There determined the standpoint of interpreting the maxim by scientists belonging to the Western economic school, who see the category "state regulatory capacity" mainly as human, financial resources, legislative base, and experience, unlike domestic researchers focusing on the opportunities and means that ensure efficiency of the regulation process. The differentiation of using the concept in the context of types of activities is provided. Attention is focused on the leading role of the state in terms of ensuring its managerial and organizational role, implementing regulatory capacity to realize its customs interests.

треблення поняття в разрізі видів діяльності. Акцентовано увагу на вадущій ролі державства в площині забезпечення її управлінської та організаційної ролі, в реалізації регулятивного потенціала по забезпеченню таможенних інтересів. Сформована гіпотеза, що саме механізмами державного регулювання здійснюється пошук прихованих та активізація існуючих резервів, можливостей та ресурсів в досягненні позитивних показників господарньої діяльності, обумовлюється тісна взаємозв'язок регулятивного потенціала державства з заходами та інструментарієм державного регулювання економіки.

Ключеві слова: потенціал, регулювання, регулятивний потенціал державства, державне регулювання, таможенні інтереси.

Бібл.: 21.

Шевчук Сергій Васильович – кандидат економічних наук, докторант, кафедра економіки підприємств, Національний університет державної фінансової служби України (ул. Університетська, 31, Ірпень, 08201, Україна)

E-mail: nauka-rez@ukr.net

ORCID: 0000-0003-3432-3441

Постановка проблеми. Сучасний етап економічного розвитку, що характеризується розширенням масштабів міжнародної торгівлі, зниженням національних торговельних бар'єрів, прогресивними тенденціями імпортозаміщення та послабленням позицій вітчизняного товаровиробника обумовлює перегляд стратегічних орієнтирів державного регулювання в цілому та митного регулювання України зокрема. Адже на сьогодні в умовах транспарентності та трансформації глобального економічного простору необхідність перегляду позицій активізації регулятивного потенціалу держави у контексті забезпечення національних інтересів є нагальною вимогою часу. Проте різновекторність підходів до розуміння сутності категорії «регулятивний потенціал держави» зменшує ефективність його застосування та впливає на загальнодержавний стан функціонування системи регулювання, що простежується у своєчасності та адаптивності реакцій на зовнішні та внутрішні шоки і дисбаланси.

У відповідному контексті виокремлення та з'ясування сутності методологічних підходів щодо удосконалення категорії «регулятивний потенціал держави» є питанням нагальним та актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розкриття сутності та змісту поняття «потенціал» у різноплановому контексті присвячені праці відомих дослідників, серед яких варто виокремити таких як П. Бегма, Б. Бачевський, В. Бикова Е. Лібанова, Н. Педченко, М. Хвесик. Економічний потенціал держави досліджувався у роботах О. Вишневської, В. Гейця, В. Савченко, О. Чаленко; фінансовий потенціал розглядався у роботах Г. Возняк, Ю. Журавель, С. Онишко; регулятивний потенціал вивчався у працях Ю. Іванова, С. Кірпатріка, Д. Паркера, П. Пашка та ін.

Проте, незважаючи на вагомий доробок науковців у розробку теоретико-методологічних засад та методико-прикладних аспектів зазначеного питання, все ж зали-

A hypothesis is formed that it is the mechanisms of state regulation that are used to search for hidden resources and mobilize available reserves, opportunities, and resources in achieving positive indicators of economic activity; ensure close relationship between the state regulatory capacity and measures and instruments of state regulation of the economy.

Keywords: capacity, regulation, state regulatory capacity, state regulation, customs interests.

Bibl.: 21.

Shevchuk Sergii V. – Candidate of Sciences (Economics), Candidate on Doctor Degree, Department of Economics of Enterprises, National University of the State Fiscal Service of Ukraine (31 Universytetska Str., Irpin, 08201, Ukraine)

E-mail: nauka-rez@ukr.net

ORCID: 0000-0003-3432-3441

шається розкритою не повною мірою сутність категорії регулятивний потенціал держави у розрізі забезпечення митних інтересів, що зумовлює подальше дослідження сучасної інтерпретації цієї категорії з позиції гносеологічного підходу.

Мета статті полягає у дослідженні сучасного бачення та сутності науково-термінологічного визначення категорії «регулятивний потенціал держави» та формуванні авторської позиції цього поняття, а також визначення його ролі у забезпеченні митних інтересів країни.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в науково-практичному колі не має одностайної позиції щодо інтерпретації категорії «регулятивний потенціал держави», а також відсутнє системне бачення його місця у системі захисту митних інтересів держави. Для чіткого відображення місця регулятивного потенціалу держави у системі забезпечення митних інтересів України та розробки методики їх взаємозв'язку важливим є врахування генезису методологічних ідей системного підходу, що відбувся в межах економічної науки. Інакше кажучи, щоб оцінити місце регулятивного потенціалу держави у забезпеченні митних інтересів, необхідно простежити семантику визначення «регулятивний потенціал» в контексті виокремлення суміжних понять, таких як потенціал, регулювання, регулятивний потенціал, державне регулювання, розкрити їх сутність, умови розвитку та рівень співвідношення.

Адже ми виходимо із тих позицій, що поняття, терміни, категорії не виникають випадково, мають свою історію, призначення та ідею, які характеризують логіко-структурну побудову їх функціонування, а також відображають їх загальний науковий сенс. Тому для глибшого розуміння відповідної категорії необхідно простежити її етимологію, історію та походження, а також здійснити семантичний аналіз цих понять.

Для досягнення поставленої мети важливим є проведення теоретико-методологічного дослідження наукових

публікацій, присвячених проблемі визначення понятійного апарату категорії регулятивний потенціал держави із загальним використанням методів фундаментального аналізу, синтезу, порівняння, формалізації та узагальнення.

Наукове використання терміна «потенціал» бере свій початок у філософських трактуваннях Аристотеля, який розглядав акт і потенцію як основу онтологічного розвитку. Відповідно буття розподілялося на потенціальне й актуальне, а становлення (розвиток) розглядалося як перехід від першого до другого. Щодо онтологічної картини слід, на нашу думку, зважати на трактування, запропоновані в економічних наукових джерелах, де поняття «потенціал» вживається, як правило, як синонім ресурсів. Отже, поза рамками наукового дослідження перебуває завдання щодо ідентифікації сутності понять «резерви» й «можливості» та співвідношень між ними.

У зв'язку з цим такі категорії, як ресурси, резерви і можливості характеризують окремі прояви потенціалу в цілому, відображаючи його з боків, а співвідношення між ними та їх величини характеризують його величину та напрямок. Все це дозволяє виділити декілька рівнів прояву потенціалу: зокрема, він визначає минуле з погляду відображення сукупності властивостей, накопичених людиною, котрі зумовлюють його здатність до певної діяльності (потенціал набуває значення ресурсу). Потенціал відображає сьогодення з точки зору практичного застосування та використання людиною наявних здібностей (при цьому має значення резерву). Потенціал орієнтований на розвиток (майбутнє) (поєднує певні значення як «можливості» та «перспективи», так і «здатність» та «спроможність» одночасно із наявною в межах певної держави сукупністю різних ресурсів) [1, с. 14].

Взагалі термін «потенціал» запозичений із точних наук, зокрема із фізики, і означає приховані можливості. В латинській транскрипції «*potentia*» означає силу, тобто у розрізі фізики він характеризує кількість енергії, яку накопичила система і яку вона здатна використати під час роботи. В економічних дослідженнях ця категорія була введена для комплексної оцінки розвитку виробничих сил та пошуку оптимальних рішень підвищення ефективності функціонування системи. Так, економічна інтерпретація цього терміна, згідно з енциклопедією за редакцією С. Мочерного [2], означає сукупність усіх наявних засобів, можливостей, ресурсів, продуктивних сил тощо, що можуть бути використані в якій-небудь галузі, діяльності, сфері для вирішення якого-небудь завдання, досягнення певної мети.

П. Бегма, [3, с. 130] під терміном «потенціал» розуміє, перш за все, джерела, запаси, засоби, які можуть бути використані у процесі життєдіяльності, а також можливості певної особи або групи осіб, або суспільства загалом.

Цікаву характеристику поняттю «потенціал» надає професор С. В. Онишко та інтерпретує його як «... якісний показник, що характеризує функціонування економічної системи» [4, с. 10].

Не менш оригінально підходить до визначення категорії «потенціал» В. Савченко [5, с. 8], подаючи інтерпретації поняття у розрізі статистики вживання сентенції, зазначаючи що: «... У 42 % випадків смислове значення терміна «потенціал» асоціюється із сукупністю природних умов

і ресурсів, можливостей, запасів, цінностей; у 18 % – з потужністю виробництва, фондів, багатств, ресурсів країни; у 16 % – з ресурсними, економічними, природними можливостями; у 8 % – зі здатністю продуктивних сил щодо досягнення певного ефекту. Тобто потенціал детермінується як: сукупність ресурсів, коштів, запасів; існуючі можливості продуктивних сил суспільства.

На сьогодні поняття «потенціал» набуло широкого вжитку в різних сферах діяльності, а саме:

- потенціал стосовно природничих наук (магнітний, електричний, хімічний);
- потенціал країни, військовий потенціал, природно-господарський потенціал;
- виробничий, економічний, ресурсний потенціал;
- стратегічний, потенціал виживання підприємства, конкурентний потенціал;
- антикризовий, офіційний, тіньовий тощо [6, с. 103].

У зв'язку із різноманіттям використання цієї сентенції виникли різні підходи до її визначення. Так, низка авторів на чолі з В. Авдеєнко, Л. Сосненко, І. Отенко пропонують розглядати дефініцію з двох позицій: ресурсної (виробничий) або результативної [7, с. 103].

У монографії «Державне фінансове регулювання економічних перетворень» [8, с. 34] автори зауважують на застосуванні різних підходів, що використовуються під час розкриття сутності та особливостей категорії потенціал, серед яких виокремлюють ресурсний, цільовий, системно-функціональний, факторний.

Зокрема, згідно з ресурсним підходом потенціал розглядається як сукупність наявних засобів, ресурсів і можливостей, а також їх резервів, що свідчить про співставлення ресурсів, засобів і можливостей; за відповідним підходом визначається спрямованість формування, застосування й використання засобів, ресурсів і можливостей, що впливають на результативність і ефективність діяльності. Цільовий підхід передбачає застосування відповідних управлінських дій і заходів, що, своєю чергою, впливають на його розміри та тенденції до накопичення. Системно-функціональний підхід щодо інтерпретації потенціалу передбачає застосування методів системності, комплексності під час розробки й реалізації фінансових планів і програм з метою виконання поставлених перед нею завдань і забезпечення зростання потенціалу та ефективності об'єкта. Факторний підхід, що акцентує увагу на необхідності врахування системи матеріальних і трудових факторів.

С. Педченко [6, с. 37] вважає, що поняття «регулятивний потенціал» варто розглядати саме з позицій результативного підходу, а саму сентенцію визначає як можливість, за допомогою реалізації яких можна досягнути певної мети. Також дослідник відносить відповідну категорію до процесів регулювання, зазначаючи, що досягнення певних результатів неможливе без виваженого та встановленого процесу регулювання. З чим ми повністю погоджуємося.

Сутність поняття «регулятивний» також, не має однаковості, в переважній більшості дцей термін має певний синонімічний ряд, який складається зі слів регуляторний, регулюючий, а також ототожнюється з дієсловом регулювати. Етимологічний аналіз цього терміна свідчить, що іменник «регуляція» і утворене від нього дієслово

«регулювати» та однокореневі слова, такі як: регулятор, регулювальний, регулюючий, регулятивний, регуляторний, – мають свої аналоги в інших мовах, наприклад: російське «регулировать», білоруське «регуляваць», польське «regulować», чеське «regulovati» тощо. Ці слова є запозиченням із німецької мови; німецьке «regulieren (регулювати)» походить від пізньолатинського «regulo» (регулюю, влаштовую, навчаю), пов'язаного з латинським «regula» (норма, правило), а останнє пов'язано з латинським «rego» (керую, направляю). Звідси виходить, що дієслово «регулювати» означає приведення чогось у відповідність до певних норм і правил. Синонімами до нього є дієслова «керувати» (керувати емоційними явищами), «направляти» (направляти емоційні явища в певне русло, в певний напрямок). Спорідненим до останнього є також слово «управляти» (управляти емоціями). А іменники «регуляція», «керування», «управління» позначають сам цей процес як окремі феномени. Слово «регулювання» позначає дію, здійснення процесу регуляції [9]. З огляду на зазначене вище, терміни регулятивний та регуляторний ми вважаємо синонімами, а в основі поняття «регулятивний потенціал» вбачаємо сукупність наявних засобів, можливостей управлінських рішень, за допомогою яких держава здатна виконувати свої функції.

Проте варто констатувати, що поняття регулятивний потенціал у зазначеній інтерпретації мало досліджене, здебільшого відповідний формат дефініції застосовується у суміжних напрямках та більшою мірою опосередковано. Так, тлумачення цієї сентенції набуло поширення у науково-практичних колах у розрізі досліджень податкової, митної, фінансової систем, управлінського вектора, державного регулювання, інноваційно-інвестиційної діяльності, юриспруденції тощо.

Так, регулятивний потенціал деякі науковці [10; 11] розглядають через виконання регулятивної функції державою у контексті забезпечення митних інтересів, яка полягає у здійсненні заходів державного впливу на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за допомогою митно-тарифних і нетарифних методів з метою стимулювання або стримування зовнішньоекономічної діяльності, зазначаючи, що основою реалізації регулятивної функції є ефективна організація митної справи, використання прогресивних технологій митного оформлення, достовірність обліку товарів, що ввозяться, та їх митного контролю.

Через призму податкової системи визначає категорію регулятивний потенціал Ю. Іванов, інтерпретуючи її як сукупність усіх наявних (передбачених чинним законодавством) засобів і можливостей свідомої реалізації регулюючої функції податків, що містяться в кожному окремому податку (зборі) і податковій системі в цілому [12, с. 311].

Поняття «регулятивний потенціал» пов'язане із системою податкового регулювання, переконаний М. Гомон [13, с. 45], оскільки за своєю сутністю це поняття означає використання наявних можливостей регулюючого впливу для досягнення певних цілей, що відповідає завданням податкового регулювання. А можливість реалізації регулятивного процесу в податковому регулюванні залежить від результату виконання найважливіших макроекономічних завдань: стимулювання збільшення масштабів діяльності

суб'єктів господарювання, стимулювання раціонального використання ресурсів, створення зацікавленості в розвитку підприємницької ініціативи тощо.

Зарубіжні науковці С. Кіркпатрик і Д. Паркер [14, с. 12] взаємопов'язують регулятивний потенціал із кваліфікованим персоналом та ефективною нормативно-правовою базою країни, а також наголошують, що відсутність відповідних факторів унеможливує ефективне регулятивне управління країни. На їх думку, особливу актуальність у країнах, що розвиваються, має регулюючі органи в цих країнах, як правило, мають недостатню кількість знань і підготовлених кадрів, а також мають обмежені можливості щодо використання методів аналізу політики регулювання.

У дослідженні під редакцією Й. Міллана і Н. Фон дер Фера [15] йдеться, що регулятивний потенціал за своєю природою обмежений, тому що державним регулюючим органам часто не вистачає незалежності, людських і фінансових ресурсів, а також досвіду. На думку дослідників, основними факторами, що впливають на регулятивний потенціал, є:

- 1) людські та фінансові ресурси, включаючи експертизу персоналу;
- 2) незалежність регулятора;
- 3) законодавча база, що забезпечує процес регулювання;
- 4) своєрідна узгодженість у системі регулювання;
- 5) судова влада, тобто судова система, яка контролює або забезпечує виконання регулювання.

Дослідники Д. Бах та А. Ньюмен [16] визначають категорію регулятивний потенціал через призму міжнародно-економічного управління та вважають, що це певна здатність у межах чинного законодавства формувати, контролювати та застосовувати ринкові інструменти. На їх думку, регулятивний потенціал є багатовимірним явищем, а базовими елементами його є регулятивна експертиза, узгодженість та обсяги повноважень, що визначаються законодавством. Під регулятивною експертизою автори розуміють комплекс дій щодо визначення регулятивних викликів, розробку політичних рішень, їх реалізацію та забезпечення компетентного моніторингу. До важливих елементів регулятивного потенціалу, що впливають на рівень його реалізації, автори відносять: бюджетні ресурси, багаторічний досвід, високий рівень професіоналізму персоналу й узгодженість державного апарату.

Варто констатувати, що західна економічна школа в категорії регулятивний потенціал держави вбачає більшою мірою людські, фінансові ресурси, законодавчу базу та досвід, на відміну від вітчизняних дослідників, які акцентують увагу на можливостях і засобах, що в процесі регулювання дають результат. Також варіюється міра диференціації вживання відповідного поняття у розрізі видів економічної діяльності.

Цікавим є розгляд дефініції у розрізі функціонування фінансового ринку, що запропонований у монографії «Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів» [17, с. 6], де дослідники акцентують увагу на позитивних сторонах та аспектах впливу ефективного використання регулятивного потенціалу. Так, автори

зосереджують увагу на особливостях його реалізації та динаміці впливу, що позначається на інвестиційній конкурентоспроможності економіки України та підвищенні запасу гнучкості фінансового ринку, а також зазначають, що позитивні тренди у реалізації регуляторного потенціалу сприяють поглибленню зв'язків між фінансовим і нефінансовими секторами економіки, розширенню можливостей фінансового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання. При цьому, справедливо зауважуючи, що кожен із сегментів фінансового ринку має свій специфічний вплив на формування і реалізацію регулятивного потенціалу всього фінансового ринку.

Важливу роль у ефективній реалізації регулятивного потенціалу має відігравати держава, переконані С. Онишко та В. Унінець-Ходаківська [18, с. 118]. Так, на їх думку, держава повинна бути не тільки фінансовим, а й організаційним агентом. Це має стосуватися комплексу питань щодо підвищення ролі державного бюджету як фінансової основи соціально-економічного розвитку, регулювання фінансових потоків між секторами економіки, а також реформатуванням взаємовідносин із бізнесом і домогосподарствами. Здатність передбачення характеру реагування економічними агентами є умовою підвищення регуляторного потенціалу держави. Адже дії регулятора можуть викликати спротив, що спроможний мінімізувати очікуваний ефект регулювання.

Ми погоджуємося з вищезазначеною гіпотезою авторів, що наголошують на провідній ролі держави, надаючи ваги саме її управлінській та організаційній ролі у реалізації регулятивного потенціалу. Адже саме дії регулятора впливають на ефективність використання потенціалу у розрізі здійснення державного впливу на економічні процеси. У відповідному контексті саме механізмами державного регулювання здійснюється пошук скритих та активізація наявних резервів, можливостей та ресурсів у досягненні позитивних показників господарської діяльності, що обумовлює тісний взаємозв'язок регулятивного потенціалу держави із заходами та інструментарієм державного регулювання економіки.

У сучасній економічній науці для характеристики відповідного впливу та відображення причино-наслідкових зв'язків зазначеного процесу використовується різна термінологія, така як: «державне управління», «державне втручання», «державна економічна політика», «державна регуляторна політика», «державне регулювання економіки» тощо. Всі вони взаємопов'язані і характеризують відносини держави з суспільством. Цікаву позицію у цьому аспекті, на нашу думку, займає А. Швайка [19, с. 37–38], що розглядає державне управління як інструмент реалізації економічної політики, а державне регулювання економіки – як функцію державного управління економікою, а також як інструмент реалізації економічної політики.

Проте більш прийнятною ми вважаємо позицію Л. Дідківської, Л. Головка [20, с. 23], що інтерпретують державне регулювання як систему заходів держави для здійснення підтримуючої, компенсаційної та регулюючої функції, спрямованих на створення нормальних умов ефективного функціонування ринку та вирішення складних соціально-економічних проблем розвитку національної економіки і всього суспільства. Таке визначення, на від-

міну від попереднього, акцентує увагу на певній системі заходів, що мають за мету подолаття суспільно-економічних проблем, стабілізацію ринкового становища і провадження сталого розвитку.

Тобто використання регулятивного потенціалу держави лежить у площині ефективного застосування регулятивної функції державного регулювання, за допомогою якої наявні засоби, можливості, ресурси економічними механізмами перевтілюються у позитивний результат і забезпечують економічне зростання. Застосовуючи метод аналогії регулятивний потенціал держави можна трактувати як сукупність усіх наявних можливостей, засобів, методів, ресурсів, інструментів і механізмів за допомогою яких держава здатна виконувати поставлені завдання та здійснювати поступальний розвиток.

У відповідному контексті ми вважаємо вірною позицію, коли державне регулювання розглядається саме як спрямованість управлінської діяльності, що передбачає впорядкування, систематизацію, улаштування певного об'єкта управління, яким виступає регулятивний потенціал держави, з метою досягнення ним певного стану, ефективного функціонування, забезпечення виконання ним свого соціального призначення в цілому та економічного результату зокрема.

На думку експертів [21] регуляторна система України на сьогодні не узгоджена і містить суперечливі регуляторні норми, податкова система складна, митниця працює неефективно, рівень конкуренції на внутрішньому ринку низький. Усе це створює несприятливі умови для ведення бізнесу, багато в чому зумовлює корупцію, стимулює ухилення від оподаткування та стримує інвестиції.

Висновки. Підсумовуючи вище зазначене, ми вважаємо, що регулятивний потенціал має свій визначений набір важелів, методів, заходів та інструментів, за допомогою яких здійснюється вплив на визначений об'єкт. Проте саме від визначеного об'єкта і ступеня впливу інструментарій може змінюватися і набувати специфічних особливостей. У цьому контексті використання механізму державного регулювання має відбуватися через призму зваженого застосування економіко-правових та адміністративних важелів у поєднанні з активізацією регулятивного потенціалу держави для забезпечення митних інтересів. Відповідний аспект дозволяє інтерпретувати регулятивний потенціал забезпечення митних інтересів як сукупність наявних і потенційних можливостей системи державного регулювання до активізації всіх резервів, ресурсів, засобів, спрямованих на забезпечення та захист інтересів суб'єктів господарювання у митній сфері, що вбачається в ефективному протистоянні глобальним викликам, покращенні інвестиційного клімату держави, боротьбі з контрабандою, активізації конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника тощо. Держава, використовуючи важелі регуляторної, митної, зовнішньоекономічної політики, має також посилити координаційну функцію співпраці державних інституцій та суб'єктів економічних відносин у контексті підвищення рівня прозорості та відкритості інформаційних потоків, враховуючи мінливість і швидкість зміни кон'юнктури економічних відносин у міжнародному та національному форматах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів : нац. доп. / за ред. Е. М. Лібанової, М. А. Хвесика. Київ : ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. 776 с.
2. Економічна енциклопедія / ред. кол. : С. В. Мочерний. Київ : Академія, 2002. 952 с.
3. Бегма П. О. Сутність трудового потенціалу як соціально-економічної категорії. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2015. № 2 (71). С. 130–137.
4. Онишко С. В. Механізм фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.04.01. Київ, 2004. 32 с.
5. Савченко В. Ф. Економічний потенціал України та державний вплив на нього. *Науковий вісник Полісся*. 2015. № 2 (2). С. 7–16.
6. Педченко Н. С. Аналіз сутнісних підходів до розкриття категорії «потенціал підприємства» та їх упорядкування. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2011. Вип. 7 (2). С. 102–108.
7. Гомон М. В. Значення поняття «регулятивний потенціал» в податковому регулюванні. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 16. С. 36–39.
8. Державне фінансове регулювання економічних перетворень : монографія / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Київ : КНТЕУ, 2015. 376 с.
9. Гаврилькевич В. К. Емоційна саморегуляція: систематизація базових понять на підставі їх семантико-етимологічного аналізу. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/2778>
10. Філатов В. В. Напрямки сучасної митної політики України. *Митна справа*. 2009. № 4 (64). С. 24–30.
11. Недобєга О. О. Митна політика України в умовах інтеграції: сутність і функції URL: http://aspirantura.at.ua/blog/nedobega_o_o_mitna_politika_ukrajini_v_umovakh_integracii_sutnist_i_funkcii/2014-03-29-18
12. Регулятивний потенціал податкової системи України : монографія / за заг. ред. Ю. Б. Іванова. Харків : ХНЕУ, 2009. 400 с.
13. Гомон М. В. Значення регулятивного потенціалу пільгового оподаткування у державному регулюванні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 3 (08). С. 43–46.
14. Kirkpatrick C., Parker D. Infrastructure regulation: model for developing Asia. *Asian Development Bank Institute Discussion Paper*. 2004. No. 6. P. 12
15. Millán J., Von der Fehr N. Keeping the lights on: power sector reform in Latin America // Inter American Development Bank, Washington, D. C., 2003.
16. Bach D., Newman A. The European regulatory state and global public policy: micro-institutions, macro influence. *Journal of European Public Policy*. 2007. Vol. 14. No. 6. P. 827–846.
17. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів : монографія / за заг. ред. С. В. Онишко. Ірпінь : Вид-во НУ ДПС України, 2016. 452 с.
18. Фінансовий механізм структурної модернізації економіки України : монографія / за заг. ред. С. В. Онишко, В. П. Унінець-Ходаківської. Ірпінь : Вид-во НУ ДПС України, 2013. 606 с.
19. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки : підручник. Київ : Знання, 2008. 462 с.
20. Дідківська Л., Головка Л. Державне регулювання економіки : навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2000. 209 с.
21. Doing Business 2018 Reforming to Create Jobs. URL: <http://russian.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>

REFERENCES

- Bach, D., and Newman, A. "The European regulatory state and global public policy: micro-institutions, macro influence" *Journal of European Public Policy* vol. 14, no. 6 (2007): 827-846.
- Behma, P. O. "Sutnist trudovoho potentsialu yak sotsialno-ekonomichnoi katehorii" [The essence of labor potential as a socio-economic category]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*, no. 2 (71) (2015): 130-137.

"Doing Business 2018 Reforming to Create Jobs" <http://russian.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>

Derzhavne finansove rehuliuвання ekonomichnykh peretvoren [State financial regulation of economic transformations]. Kyiv: KNTEU, 2015.

Didkivska, L., and Holovko, L. *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky* [State regulation of Economy]. Kyiv: Znannia-Pres, 2000.

Ekonomichna entsyklopediia [Economic Encyclopedia]. Kyiv: Akademiia, 2002.

Filatov, V. V. "Napriamky suchasnoi mytnoi polityky Ukrainy" [Directions of modern customs policy of Ukraine]. *Mytna sprava*, no. 4 (64) (2009): 24-30.

Finansovyi mekhanizm strukturalno modernizatsii ekonomiky Ukrainy [Financial Mechanism for Structural Modernization of the Ukrainian Economy]. Irpin: Vyd-vo NU DPS Ukrainy, 2013.

Havrylkevych, V. K. "Emotsiina samorehuliuвання: systematyzatsiia bazovykh poniat na pidstavi yikh semantyko-etymologichnoho analizu" [Emotional self-regulation: systematization of basic concepts based on their semantic-etymological analysis]. <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/2778>

Homon, M. V. "Znachennia poniattia «rehuliatyvnyi potentsial» v podatkovomu rehuliuванні" [The meaning of the term «regulatory potential» in tax regulation]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 16 (2017): 36-39.

Homon, M. V. "Znachennia rehuliatyvnoho potentsialu pilhovoho opodatkovannia u derzhavnomu rehuliuванні" [The value of the regulatory potential of preferential taxation in state regulation]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, no. 3 (08) (2017): 43-46.

Kirkpatrick, C., and Parker, D. "Infrastructure regulation: model for developing Asia" *Asian Development Bank Institute Discussion Paper*, no. 6 (2004): 12-.

Millan, J., and Von der Fehr N. *Keeping the lights on: power sector reform in Latin America* Washington, D. C. : Inter American Development Bank, 2003.

Nedobieha, O. O. "Mytna polityka Ukrainy v umovakh in-tehratsii: sutnist i funktsii" [Customs policy of Ukraine in terms of integration: essence and functions]. http://aspirantura.at.ua/blog/nedobega_o_o_mitna_politika_ukrajini_v_umovakh_integracii_sutnist_i_funkcii/2014-03-29-18

Onyshko, S. V. "Mekhanizm finansovoho zabezpechennia inovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy" [Mechanism of financial support of innovative development of Ukrainian economy]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.04.01, 2004*.

Pedchenko, N. S. "Analiz sutnisnykh pidkhodiv do rozkrytia katehorii «potentsial pidpriemstva» ta yikh uporiadkuvannia" [Analysis of the essential approaches to the disclosure of the category «potential of the enterprise» and their arrangement]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, no. 7 (2) (2011): 102-108.

Rehuliatyvnyi potentsial finansovoho rynku v umovakh hlobalnykh vyklykiv [Regulatory potential of the financial market in the context of global challenges]. Irpin: Vyd-vo NU DPS Ukrainy, 2016.

Rehuliatyvnyi potentsial podatkovoi systemy Ukrainy [Regulatory potential of the tax system of Ukraine]. Kharkiv: KhNEU, 2009.

Savchenko, V. F. "Ekonomichni potentsial Ukrainy ta derzhavnyi vplyv na nyoho" [Economic potential of Ukraine and state influence on it]. *Naukovyi visnyk Polissia*, no. 2 (2) (2015): 7-16.

Shvaika, L. A. *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky* [State regulation of Economy]. Kyiv: Znannia, 2008.

Sotsialno-ekonomichni potentsial staloho rozvytku Ukrainy ta yii rehioniv : nats. dop. [Socio-economic potential of sustainable development of Ukraine and its regions: national report]. Kyiv: DU ІЕПСР НАН України, 2014.